

İKTİSAT

DERGİSİ

KASIM
1976

İ.Ü. İKTİSAT FAKÜLTESİ MEZUNLARI CEMİYETİ YAYIN ORGANIDIR

— PROF. DR. YÜKSEL ÜLKEN
GÖRÜŞ

— BERK KOÇER
TÜRKİYE VE DÜNYA BANKASI
İLİŞKİLERİ

— ŞEREF ÖZGENCİL
BAŞLICA EKONOMİK GÖSTERGELER

AYIN SORUNU

KENAN MORTAN
OECD GÖZÜYLE TÜRKİYE

AYIN YORUMU

ALP ORÇUN
ALMAN SANAYİCİLERİNİN ZİYARETİ

SAYI : 149
CİLT : 25
750 KURUŞ

SIFAS
SENTETİK İPLİK FABRİKALARI A.Ş.

POLYESTER **NAYLON 6**

ŞİRKET MERKEZİ : Sanayi Bölgesi; BURSA
Tel: 18500-18504 Büro Ata-
türk Cad. Ticaret Bankası
İş Hanı Kat 1, Tel: 14489

İSTANBUL BÜROSU : Manifaturacılar Çarşı-
sı No. 3501 — 3602,
Atatürk Bulvarı,
Unkapanı, İstanbul
Tel. 22 35 73, 27 72 83

Dikkat !

Daha evvel başka yerde basılan yazılara ücret ödenmez. Yazılarda ki fikirler yazarlara aittir. Cemiyeti ve dergiyi so-
rumlu kılmaz gönderilen yazılar basılsın veya basılmasın iade
edilmez.

«Dergimizde çıkan yazılar kaynak gösterilerek yayınlanabilir.»

Reklâm Tarifesi

Ön kapak içi		1250.— TL.
İç sahife		1000.— TL.
Arka kapak içi		1250.— TL.
Arka kapak		1500 — TL.

İKTİSAT DERGİSİ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ YAYIN ORGANIDIR

İktisaden zayıf bir millet fakrû sefaletten kurtulmaz; Kuvvetli bir medeniyete, refah ve saadete kavuşamaz; İhtimaf ve Siyasi felâketlerden yakasını kurtaramaz.

K. ATATÜRK

CİLT : XXV

KASIM 1976

SAYI : 149

Fiatı 750 kuruş

Yıllık : 90 - 6 Aylık - 45 TL.

Cemiyet Adına Sahibi : Prof. Dr. Yüksel ÜLKEN

Yazı İşleri Müdürü : Şeref ÖZGENCİL

İdare Yeri : Tünel Galip Dede Cad. No. 48/1

Telefon : 44 04 36 - 49 89 03 - 44 48 63

P. K. 599 Karaköy/İst.

Basıldığı yer : YENİLİK BASIMEVİ

İÇİNDEKİLER

2. Görüş	Prof. Dr. Yüksek ÜLKEN
4. Ayın yorumu	Alp ORÇUN
10. Ayın Sorunu	Kenan MORTAN
16. Türkiye Dünya Bankası İlişkileri	Berk KOÇER
23. S.S.K. Primlerinin Vergi Kanunları Karşısındaki Durumu ...	Erol DEMİRDÖVEN
28. Duyduklarımızı duyuruyoruz	Ali Mümtaz ULAŞ
31. Başlıca Ekonomik Göstergeler	Şeref ÖZGENCİL
36. III İktisatçılar Haftası Programı	
39. Ekonomide Bu Ay	Yiğit ÖZGÜR

Görüş

Az gelişmiş ülkelerin gelişme ve kalkınma yolunda karşılaştıkları en büyük ve köklü engeller, daha doğrusu açmazlar çeşitlidir. Fakirliğin kapalı çemberleri olarak ta nitelenen bu açmazlar, nüfus artış hızının yüksek olması; dış ticaret bilançosunda ithalat-ihracat farkının olumsuz yönde gelişmesi; tasarruf ve sermaye yetersizliği ve nihayet gelir paylaşımının eşitlikten uzak durumudur.

Bütün bu açmazların gelişme ve kalkınmayı nasıl engelledikleri uzun açıklamaları gerektirir. Nüfus artış hızının yüksekliği ve ithalat ile ihracat farkının giderek büyük boyutlara varması, ülkemizin çok belirgin ve sürekli olgularıdır. Burada asıl değinmek istediğimiz nokta, özellikle son yıllarda kendini gösteren tasarruf eğiliminin azalması ve bir ölçüde buna bağlı olarak gelir paylaşımının eşitlikten daha uzaklaşması durumudur.

Gelişme ve kalkınmanın stratejik faktörlerinin başında, yurt içinde yaratılan tasarruflar gelir.

Öngörülen bir gelişme hızının gerçekleşmesi için milli gelirden yaratılan tasarrufun yatırımlara yöneltilmesi zorunludur. Türkiye'de 1973 yılından itibaren yurtiçi ta-

sarruflardaki gerçekleşmeler, kalkınma planımızın öngördüğü hedeflerin, kaygı uyandıracak boyutlarda, altındadır. Gayri safi milli hasılanın (GSMH) % 3'üne yaklaşan bu gerçekten ciddi geri kalmalar, 1976 yılında belki % 3'ü de aşabilir.

Bu durumu çok önemsemek gerekir. Halkımızın gidecek daha az tasarruf davranışına yönelmesi, aslında ekonomimizin sahip olduğı bir rahatsızlığın kaçınılmaz sonuçlarından biridir. Sürekli ve yüksek oranlı enflasyon, milli ekonomiyi adeta kemirmekte ve en önemli dayanağından yoksun bırakmaktadır. Yetersiz bir tasarrufla özlenen bir gelişme ve kalkınmayı gerçekleştirme olanağı yoktur.

Enflasyonun diğerk kaçınılmaz bir sonucu da gelir paylaşımını daha kötüleştirmesidir. Devlet Planlama Teşkilâtı'nın son açıkladığı rakamlara göre, ülkemizdeki gelir paylaşımı, daha bozulmuş ve eşitlikten uzaklaşma eğilimine girmiştir. Bunun tipik göstergelerini günlük gazetelerde de bolca görmekteyiz. İstanbul'da 5-10 milyona 200 m² lik daire satışları, yurda sokulan otomobillerin yarıdan fazlasının «Mercedes» olması, gelir paylaşımındaki bozulmanın göze çarpan yansımalarıdır.

Milli ekonomi açısından, temel rahatsızlık sayılması gereken enflasyona çare bulunmadığı sürece, kaçınılmaz olumsuz sonuçlar da ağırlığını gittikçe arttıracaktır.

Prof. Dr. Yüksel ÜLKEN

Ayın Yorumu

Alman Sanayicilerinin Ziyareti ve Türkiye'nin Bağımsızlığı

Alp ORÇUN

Alman sanayicilerinin ziyareti, bir dizi sanayici heyeti ziyaretinin ilki olacağı benziyor. Şimdi sırada Japonlar ve Fransızlar var. Bugünün dünyasında ekonomik bakımdan tam bir kendine yeterli ve kapalılık olamayacağına göre, Türkiye'yi bazı ülkelerin sanayici heyetleri ziyarete gelecek ve iş yapmaya gayret edeceklerdir. Mesele, yapılacak bu «iş» in, emperyalist ülkelerin Türkiye üzerindeki tahakkümünü güçlendirici nitelikte olmamasını, karşılıklı yarar, eşitlik ve bağımsızlık temeline dayanmasını sağlamak olmalıdır. Bugünün dünyası, bu türden ilişkilerin kurulmasına elverişlidir. Alman sanayici heyetinin Türkiye'yi ziyaretini, yarı bağımlı-yarı feodal bir ülkenin, şu sırada ikincil durumda olan ve bizatihi kendisi başka emperyalist güçlerin tahakkümü altında olan bir emperyalist ülke ile karşılıklı çıkar ve bağımsızlık temelinde ilişki kurulabilmesi, açısından incelemek, bazı sonuçlar verebilecektir.

SANAYİCİLER VE TÛCCARLAR, ALMANLARIN ZİYARETİNDEN NELER UMDULAR ?

Bir İman sanayici heyetinin Türkiye'yi ziyaret edeceği, Helmut Schmidt'in Türkiye'de bulunduğu sırada açıklanınca, özellikle sanayiciler, çok şeyler umdukları bu ziyaret için hazırlığa başladılar. Almanlar geldiğinde iletilen görüşler, bu hazırlıklar sonucunda belirlendi :

Sanayiciler, Almanlarla ortak yatırımlara girmek istiyorlardı. Bunların ihracata dönük olmasını istiyorlardı. Ancak, Almanlara Türkiye'nin yatırım için ne kadar elverişli bir ülke olduğunu anlatmak için kullandıkları ikna delilleri arasında «Türkiye'nin kırk milyonluk nüfusuyla büyük bir pazar olduğu» büyük bir yer tutuyor ve sürekli tekrarlanıyordu. Demek ki, bir yandan gerçekten ihracattan elde edilebilecek dövizlere, bugünkü dışa bağımlı sanayii yaşatabilmek için ihtiyaçları olan sanayiciler, bir yandan da bu meseleye o kadar önem vermiyorlardı. Çünkü onlar, eğer Almanlarla ortak yatırımlara girerlerse, yatırım malı, ara malı ve ham madde açısından bunları elinde tutan bir ülke ile ortak olduklarında, rahat edeceklerini düşünüyorlardı. İkincisi, ezeli dertleri olan sermaye yokluğuna çare bulmaya uğraşıyorlardı. Ancak belli sanayi dallarında yatırımları olanların gerçekten en önemi derdi ihracattı. Örneğin tekstilciler, ihracat olanaklarını arttırmak için ortak yatırımlara girmek sonra da alman ortakları aracılığı ile Avrupa'ya konfeksiyon satmak istiyorlardı. Bu arada, Almanların Türkiye'de bazı altyapı tesisleri kurmasını isteyenler de oldu. Sanayicilerin Alman ortaklığından istedikleri bunlardı.

Tüccarlar için ise amaç ikiliydi. Bir yandan Almanya ile ticaretin gelişmesini istiyorlardı. Öte yandan, sanayicilerin, Almanlarla ortak olarak iç pazara yönelik yatırımlar yapma isteklerini, gelecekleri için çıkarlarına aykırı gördüklerinden, önlemeye çalışıyorlardı. Çünkü eğer bu yatırımlar gerçekleşirse, şimdi ithal edilen bazı mallar Türkiye'de yapılmaya başlanacak ve tüccarların ithalattan sağladıkları kârlar ortadan kalkacaktı. Ortak yatırımları önleme işinde başarılı olmaları zordu ama, bazı toplantılarda sanayiciler ortak yatırımlardan söz ederken, oturdukları yerden hoşnutsuzluklarını belirtmekten geri durmadılar.

Sanayici ve tüccarların istedikleri bunlardı. Bunları sağlamak için Almanları «sempatiden bunalttıkları» da gözden kaçmıyordu. En ciddi konuşmalarda bile, «geleneksel Türk-Alman dostluğu» ve «Alman sanayi ürünlerinin Türkiye’de kazandığı haklı şöhret» dillerden düşmüyordu. Almanların sık sık sözünü ettikleri «6224 sayılı kanunun uygulanmasında esneklik» de, kendilerine Türk meslekdaşları tarafından verilmiş bir «kopya» idi. Zaten Almanlarla ortak toplantılarda bütün Türk sanayicileri de bu isteği tekrarladılar.

ALMANLAR ZOR DURUMDA

Türk tarafı, istediklerini sıralarken, Almanlar aslında, kendi dilleri ile pek de «ağırlanması güç, tok bir misafir» olmadıklarını itiraf ediyorlardı. Alman heyeti başkanı Dr. Gunther Shol, ekonomilerinin dış ticaret fazlası veren bir ekonomi olduğunu, sık sık revalüasyonlar yapmak zorunda kaldıklarını söylüyordu. Almanya’nın dış yatırımlarını arttırmak kararında olduğunu söylüyordu ve Türkiye’ye gelen sanayici heyetinin son altı yıldır başkanlık ettiği en kalabalık heyet olduğunu söylüyordu. Ancak, «6224» ün, aslında pek liberal olan ruhuna uygun, daha liberal bir yabancı sermaye uygulaması istediklerini de söylüyordu. Onu da söylemese, «kime olsa varmağa hevesli kel kız» durumuna düşerlerdi. Türkiye’deki pazar ve maliyet şartlarını pek uygun bulduğunu belirten Sohl, yabancı sermaye uygulamasında bir esneklik sağlanmazsa Türkiye’de yatırım yapmaktan tamamen mi vazgeçecekleri yolundaki bir soruya, «biraz çekingen oluruz sadece» diye cevap veriyordu. Daha ne desindi? Aslında Almanya’nın elinde özellikle yatırım malları stokları büyümüş, yatırımlar yavaşlamıştı. Dışa mal ve sermaye ihraç etmek zorunda olan bir ekonomiydi Alman ekonomisi. Güney Afrika ve Güney Amerika gibi geleneksel yarı sömürgeleri artık doymuştu. Türkiye, bu «Orta Doğu’daki Avrupalı», hem iç hem çevre pazarı ile, ucuz iş gücü ve öteki komşularına göre gelişmiş alt yapısı ile ve gene komşularına göre nisbeten istikrarlı siyasi ortamıyla ideal bir «partner» dir Almanlar için. Hatta Sohl, Türk sanayicileri «geleneksel dostluk» tan söz ederlerken, Almanların Türkiye’de ortak yatırımlara gireceği hususunda Türkiye’nin jeopolitik durumu geleneksel dostluktan daha sağlam bir

teminattır» diyordu. Bu sözün arkasında, çok şey yatıyor. Nitekim, Ertuğrul Soysal, «Eğer siz gelmezseniz, Japonlar, Amerikalılar ve Ruslar gelirler» derken konuşmayı dinleyen Alman sanayicilerinin doğrular biçimde başlarını salladıkları görülüyordu.

ALMANLARIN ARDINDAN

Almanlar, Türk-Alman ortak yatırımları konusunda ilişkileri sürdürmekle görevli bir daimi komitenin kurulmasından sonra gittiler. Şimdi, Türk sanayicilerinden ortak yatırımlar için projeler bekliyorlar. Önemli olan Almanlara ne tür projeler götürüleceği, ve bu projelerin uygulanması için yapılacak sözleşmelerin kapituler hükümler taşıması. Bu nedenle, Almanlarla yapılacak görüşmelerde unutulmaması gereken şey, Almanların da zor durumda oldukları ve Türkiye ile iş yapmak için deyimini tam anlamı ile «Can attıkları»dır.

Yukarda da belirttiğimiz gibi, Almanya bugün ikinci bir duruma düşmüş emperyalist bir ülke. Kendinden daha güçlü emperyalist ülkelerle arasındaki çelişkiler onu az gelişmiş ülkelere karşı ötekilere göre daha tavizkar olmaya zorluyor. Bu durumda Türk sanayicilerinin elinde Almanlarla yapılacak ortaklık anlaşmalarına daha iyi şartlar koydurmak için önemli kozlar var.

Almanlar ne kadar istekli görünmeseler de Türkiye'de alt yapı yatırımları konusunda ikna edilebilirler. Çünkü birinci derecede acısını çektikleri sorun, yatırım yapamamak, ve ellerindeki yatırım mali stokunun artmasıdır. Bu durumda, hem de Türkiye için uygun şartlarda alt yapı yatırımlarına girebilirler. Tabii bu alt yapı yatırımlarının uzun dönemde Türkiye'nin çıkarlarına hizmet edecek türden olması gerekir. Örneğin Türkiye'de kurulmasında yarar olan elektrik santrali termik değil hidroliktir. Yapılmasında yarar olan kara yolu değil demir yoludur. Bunun gibi bütün alt yapı türlerinde Türkiye'nin çıkarına uygun olanı ve olmayanı vardır. Almanlarla ortak yatırımlara gidilirken birinci türden olanlar seçilmelidir.

İmalat sanayii alanında da Almanlar'la ortak yatırımlara girilebilir. Ancak yine «ihracata dönüklük» ve «ileri teknoloji» tekerlemesinden kurtulmak gerekir. Türkiye'nin «ihracata dönük» olarak

üretebileceği sanayi ürünlerinin neler olduğu bellidir. Bunlar dayanıklı tüketim mallarıdır. Barınak, beslenme, giyim, eğitim, sağlık gibi temel ihtiyaçları karşılanmamış halkın kendisine sonunda yine kendi sırtından çıkan reklamlarla satılan dayanıklı tüketim mallarına ihtiyacı yoktur. Ve Türkiye ucuza üretililebilecek temel ihtiyaç malları için bütün sanayicilerin hayal bile edemeyecekleri gerçekten büyük bir pazardır. İşte Almanlarla bu tür malların üretimi için imalat sanayii alanında da ortak yatırımlar yapılabilir. Hem Almanları bu tür yatırımlara «ikna etmek» pek de zor olmayacaktır.

ALMANLARLA YAPILACAK ORTAK YATIRIMLAR HANGİ ŞARTLARDA TÜRKİYE'NİN BAĞIMSIZLIĞINA HİZMET EDER

Almanlarla yapılacak ortak yatırımlarda dikkat edilmesi gereken şey Türkiye'nin yabancı ortaklarından çok kendine güvenmesi olmasıdır. Projelerin hepsinde, makina ve teçhizat bakımından, ihtiyaçlarının büyük kısmı yurt içinden karşılanabilecek projeler olmasına dikkat edilmelidir. Böylece, bir süre sonra, döviz yetersizliği nedeniyle bu tesislerin durması önlenmiş olur.

Almanlarla ortak sanayi yatırımlarına girişmenin, teorik olarak Türkiye'de üretilen artı değer bir kısmının yurt dışına çıkması böylece sermaye birikiminin engellenmesi gibi bir sakıncası düşünülebilirse de, Türkiye'nin dış ödemeler dengesinde esas «kanama»nın ithalattan doğduğu hatırlanırsa ve yapılacak yatırımlar bunu önleyecek nitelikte olursa, bu sakınca ihmal edilebilir.

Almanlarla, yukarıda anlatılan ilkeler dikkate alınarak yapılacak anlaşmalar, Türkiye'nin alt yapı ve halkın ihtiyacı olan malların üretimi açısından olduğu kadar, süper devletlerle, kendisine dikte ettirilecek anlaşmalar yapmak zorunda kalmaması bakımından da yararlı olur.

Alman sanayici heyetinin Türkiye'yi ziyaretinin ardından, Türkiye'nin bağımsızlığı açısından bunlar düşünülebilir. Arkadan başka heyetler de gelmektedir. Onlar da dünyadaki durumları bakımından Almanya'ya benzeyen ülkelerdir. Onlarla sürdürülecek görüşmelerde de aynı ilkeler geçerlidir :

Yarı bağımlı-yarı feodal bir ülkenin, «ikincil emperyalist» denebilecek, kendileri de büyük emperyalist güçlerin tahakkümü altında olan ülkelerle ekonomik ilişkiler kurması, eğer bu ilişkiler karşılıklı yarar, eşitlik ve bağımsızlık temelinde kurulursa, o ülkenin zararına olmayabilir. Bugün Batı Avrupa ülkelerinin durumu, süper güçlerle aralarındaki çelişkiler ve kendi ekonomilerinin mal ve sermaye ihracını zorunlu kılması nedeniyle bu tür ilişkiler kurmaya müsaittir. Türkiye'nin de, çıkarlarını koruyarak bu tür ilişkilere, öncelikle Almanlarla girmesinde yarar vardır.

KARANFİL ÇİÇEKEVİ

İktisatlıların Hizmetindedir.

Şişli, Halasgârgazi Cad. No. 335/A

Tel : 46 33 34

Not: Şubemiz yoktur.

Ayın Sorunu

OECD Gözüyle Türkiye

Kenan MORTAN

OECD Türkiye ekonomisi hakkında Kasım ayı başında yeni bir rapor hazırlamıştır. Raporda ekonomideki bazı genel değişimler ele alınmakta ve bunu yanı sıra bazı önerilerde bulunmaktadır. Raporun ilk bölümünde ekonominin sayısal değerlendirilmesi yapılmakta ve daha sonra Türkiye’de uygulanan ekonomik politikalar ele alınmaktadır. Rapor, örgütün Türkiye ile ilgili olarak uygulanmasını istediği «tavsiye kararları» ile son bulmaktadır.

I — Ana ekonomik veriler

— **Milli hasılaya ilişkin veriler** : Bu bölümde Türkiye ekonomisinin diğer üye ülkelere göre yüksek bir kalkınma hızı kaydettiği an-

cak bu durumun sanayinin ürün artışından çok tarımsal şartların uygun gelişmesinden kaynaklandığı bildirilmektedir. Bu bölümde sıralanan görüşler ana başlıklarla şöyledir :

— 1974 ve 1975 yılında diğer OECD ülkelerine göre % 7 ve % 8 gibi yüksek kalkınma oranlarına ulaşmıştır.

— Milli hasıladaki büyüme sanayinin büyümesinden çok tarımsal hasadın uygun olmasından doğmaktadır.

— Yüksek büyüme hızına rağmen son 2 yılda kalkınma planlarının öngördüğü hedeflere göre önemli sapmalar belirmiştir.

— Tüketim harcamaları öngörülenin iki katına ulaşması nedeniyle kaynak yaratmada güçlük çıkmaktadır.

— 1975'te ilk kez özel yatırımların artışı kamu harcamalarının altına düşmüştür.

— 1976 yılında bir yanda dünya konjonktürünün hızlı gelişimi, diğer yandan yüksek talep karşısında, özel sektörün, kârlılığının düşeceği yolundaki endişeleri yersizdir.

Sanayi :

— Sanayinin büyüme hızı plan hedeflerinin altında olmuştur.

— Türkiye sanayinin bir düşüş sürecine girmiş olması salt dünya ekonomisindeki bunalıma bağlanamaz. Bu Türkiye ekonomisini etkileyen özel şartlara bağlıdır.

— Tarımın hava şartlarına bağlı olması nedeniyle düşen ürünün bağlı bulunduğu paketleme sanayi bunalım içine girmiştir.

— İktisadi Devlet Teşekkülleri kötü yönetim yüzünden yüksek maliyetle çalışması bir diğer olumsuz etken olmaktadır.

— KİT'ler çok fazla miktarda mal stoku yapmaktadır.

— Ödemeler dengesinde meydana gelen daralmalar nedeniyle sanayinin hammadde edinimi açısından önemli tıkanmalarla karşılaşması olasıdır.

— **Fiyat ve Gelirler** : Enflasyonun geçen yıllarda dış faktörlerden kaynaklanmasına rağmen bu dönemde iç etkenlerin belirleyici bir rol oynadıkları görülmektedir. Fiyat artışları tehlikeli bir biçimde artmaya devam etmektedir.

— Türkiye’de toptan eşya fiyatları indeksinin verilerine fazla güvenmemek gerekir. Çünkü bu indeksler az sayıdaki birimden oluşmaktadır.

— Toptan fiyatların düşüş göstermesine karşılık, İstanbul’da perakende fiyatlar 1975’te % 16 artış göstermiştir.

— Türkiye’de son 2 yılda halkın kullanılabilir gelirin artması sonucu özel harcamalar da % 8-10 arasında artış göstermiştir.

— Enflasyonun kısılması için talebin dizginlenmesi gerekmektedir.

— **Ödemeler dengesi** : İthalatta petrolden doğan bir artış vardır. Yakın dönemde işçi dövizlerindeki düşüş sonucu ödemeler dengesindeki açığın finansmanı giderek daha büyük sorun haline gelmektedir.

— 1974 yılında Türkiye açıklarını döviz rezervlerini kullanarak, gidermiş, 1975 yılında ise kısa dönemli borçlanmalar ve petrol kolaylığı fonundan yararlanarak finansmanını sağlamıştır. 1976 yılında 1,4 milyar dolar olarak öngörülen açığa nasıl finanse edileceği bilinmemektedir

— Açığın büyümesi ile dış kredilerin önemini giderek artırmaktadır. Bu bakımdan Türkiye’ye Yardım Konsorsiyumunun büyük projelerde yardımı giderek artacaktır.

II — Ekonomik politikalar

— **Kamu maliyesi** : Bütçe gelirleri üretim düşüklüğü, KİT’lerin zararları ve bir çok hammadde uygulanan gümrüksüz uygulamadan ötürü bütçe gelirleri 1974/75 yılında 5.3 milyar lira açık vermiştir.

— Bütçe açıklarının giderek büyümesi karşısında açığın devlet tahvili satışı ve çok tehlikeli sayılan Merkez Bankasının kısa vadeli

avansları ve diğer kısa dönemli borçlanmalarla kapatılması yoluna gidilmektedir.

— Bazı mamullerde fiyatların düşürülmesi (kimyasal ürünler ve demir) ile yüksek ithal maliyetine rağmen bazı fiyatları zorla sabit tutulması kamu bütçesine 8-10 milyar liralık ek yük getirilmiştir.

Çözüm olarak, bütçenin harcama kalemlerinin araştırılmasının yanı sıra emekliler için kullanılan büyük transfer ödemelerinin durdurulması gerekir. Ayrıca, petrol gibi belli ana maddelerin ithalinde devletin ucuz satış için fiyat desteğini terketmesi gerekmektedir. Ancak bütçe açığının çözümü sorunu bütçe içi önlemlerden çok, sosyal önlemlere bağlıdır.

— Para-Kredi :

Merkez Bankası son yıllarda esas işlevi olan talep dengeleyici politikalar yerine kamu harcamalarının finanse edilmesinde ve destekleme alımlarının yapılması için fon yaratmak için kullanılmaktadır.

— İşçilerden sağlanan döviz girişleri giderek düşmesine rağmen 1974'te para arzı % 32 artış göstermiştir. Ana neden banka mevduatının yarattığı banka parası genişlemesidir.

— Merkez Bankasının kamu harcamalarında yüksek finansman katkısı ile kredi yaratması konusu önlenmelidir.

— Dış Ticaret politikası :

— Türkiye'nin Orta Doğu ve Camecon ülkeleri ile son zamanlarda cesaret verici önemli yeni ilişkileri vardır.

— Bütün bu gelişmelere rağmen bunun Türkiye'nin ticaretini esas olarak yaptığı OECD ve AET ile olan dış ticaret açığında bir değişim getirmesi beklenemez. Ana sorun şimdiki biçimiyle tarımsal ürün ihracının sürdürülmesini yoksa batıdan Türkiye'nin know-how ithalatı yaparak gelişim olanağı araması konusunda düşümlenmektedir.

— **Emek Piyasası ve işçi göçü sorunları :**

Bu bölümde Türkiye’de önemi giderek artan işsizlik sorunu ele alınmakta ve sorunun her plan döneminde boyutlarının giderek büyüdüğü bildirilmektedir. Bu konuda yansıtılan ana gelişmeler şöyledir :

— Türkiye’de iş olanakları nüfus artışıyla orantılı olarak gelişmemektedir.

— I. Kalkınma planında 1 milyon iş imkanı yaratılmış ikinci planda bu sayı 1,1 milyona yükselmiştir. Üçüncü planda bu hedef 1.3 milyon olarak saptanmasına rağmen bu miktarın gerçekleştirilmeyeceği anlaşılmaktadır. Yapılan hesaplamalara göre, sanayide 800 bin yeni iş olanağı yaratılması öngörülmüşken bu sayı 300-400 bin kişi arasında gerçekleşmiştir.

— Türkiye’de 1972’de 1,6 milyon olan işsiz sayısı 1976’da 2,2 milyona yükselmiştir.

— Türkiye’de işçilerin yurtdışında istihdam olanağı bulmaları şimdilik işsizlik sorununun önemini örtmektedir. Ancak istihdam sorununun çözümü işçilerin yurtdışına göçü ile giderilmeyeceği açıktır.

— **İşçi yatırımları :**

— İşçilerin yatırımlarında büyük ayrıcalıklar uygulanmasına rağmen yatırımlar verimsiz görünümündedir. İşçi yatırımlarının katma değeri çok düşüktür.

— Dresdener Bank ile yapılan anlaşmanın sonuçları üzerinde olumlu ve olumsuz yorum yapmak için zaman henüz erkendir.

— **Emek sorununun çözümünde ana kararlar :**

— İşçilerin Türkiye’ye kesin dönüş yapması nedeniyle yeni bir istihdam ve nüfus politikası geliştirilmesi zorunludur.

— Yeni iş yerlerinin araştırılmasında uluslararası ilişkilerin geliştirilmesi acil bir gündem maddesi olmaktadır. Bu ilişkiler özellikle teknoloji transferi ve yabancı sermaye yatırımlarının geliştirilmesi o-

larak düşünölmelidir. Bu durumun ışığında Türkiye'nin halen yabancı sermayeyi en az kullanan gelişmekte olan bir Avrupa ülkesi olması dikkat çekicidir.

III — Ana ekonomik önlemler

Son bölüm olan bu kısımda ekonomik verilere dayalı olarak örgütün niteliği taşıyan önerileri yer almaktadır. Bu bölümde özellikle son yıl Türkiye'de de yoğun olarak sürdürölen ücret dondurulması konusu öz olarak aynı, kapsamda yeni öneriler getirildiği biçiminde tekrarlanmaktadır.

Türkiye'de ücretler önümüzdeki 12 ay içinde bir tavan konularak sınırlandırılmalıdır. İkinci öneri ise, toplu sözleşme görüşmelerinde bundan sonra ücret ve gelir prensipleri saptanarak görüşmelerin yapılmasıdır. Ancak bu kararın geçerlilik sağlayabilmesi için dondurmanın tarımsal gelirlere de uygulanması gerekmektedir.

— Asgari geçim indirimi haddi yükseltilmeli ve vergi muafiyet sınırı genişletilmelidir.

— Hükümetin parasal harcamaları daha reel kaynaklara dayanmalı ve KİT açıklarını önleyici önlemle geliştirilmelidir.

— İhracatın artırılması için batı ile ekonomik işbirliği sıklaştırılmalı ve özellikle teknoloji ile know how ithali için özendirici önlemler getirilmelidir.

Türkiye - Dünya Bankası İlişkileri

Berk KOÇER

Dünya Bankası'nın kalkınmakta olan ülkelerde giderek daha fazla etkisi olmaktadır. Son günlerde basında izlendiği üzere Dünya Bankası gerek TSKB aracılığı ile gerekse dolaysız olarak Türkiye'de de önemli girişimlerde bulunmaktadır. Bu nedenle Türkiye-Dünya Bankası ilişkilerini hatırlamakta yarar olabilir. Aşağıdaki yazıyı isteğimiz üzerine Berk Koçer hazırlamıştır.

Bilindiği üzere, Dünya Bankası kredileri, yatırımlara ayrılan döviz kaynaklarının oldukça önemli bir bölümünü oluşturmaktadır.

Ayrıca, yurt içi tasarruf/yatırım açığının iç kaynaklardan karşılanmasının IV. Plan döneminde de imkân içinde olamayacağı varsayıldığında, Dünya Bankası gibi kredi kuruluşları ile ilişkilerin giderek daha da artacağı belirtilebilir.

Bu nedenle Dünya Bankası-Türkiye ilişkilerini kısaca hatırlamakta ve bazı sorunlara şimdiden değinmekte yarar olabilir.

1950'lerde Türkiye - Dünya Bankası ilişkileri :

1950 yılında, limanların geliştirilmesi, tahıl silolarının yapımı ve özel sektör kuruluşları için verilen 25.4 milyon dolarlık krediye ek, 1952 yılında imzalanan çok amaçlı 25,2 milyon dolarlık kredi anlaşmaları Türkiye ve Banka arasındaki ilişkilerin artmasına neden olmuştur.

Bunun sonucu, Dünya Bankası Türkiye'de pek devamlı olamayacak bir «Daimi Temsilcilik» kurmuş ve başına eski Hollanda maliye bakanlarından Dr. Lieftinck'i getirmişti. 1953-1954 yıllarında imzalanan yeni kredi anlaşmaları ilişkilerin daha da artmasına neden olmuşsa da bir takım olumsuz gelişmelerin bu döneme rastladığı bilinmektedir.

Bu olumsuz gelişmelerin ve Banka ile Türk ilgililerin arasındaki sürtüşmelerin kamu oyunca bilinen nedeni, Dünya Bankasının o zamanki hükümeti izlemekte olduğu enflasyonist politikadan dolayı eleştirmeye başlamasıdır. Dünya Bankasının bu eleştirileri, devrin Başbakanının ve Dış İşleri Bakanının önüne bir rapor şeklinde geldiğinde; hele yeni bir hidroelektrik santralının finansmanının Türk hükümetinin izlemekte olduğu ekonomi politikayı yeniden düzenlemesiyle imkan içinde olacağı Banka ilgililerince belirtildiğinde, Türkiye dışında bulunan Dr. Leftinek'in bir daha Ankara'ya dönmesi söz konusu olamamıştır. (!)

Bu dönemdeki başarısızlığın diğer nedenleri şöyle belirtilebilir :

1. O dönemdeki idarenin belki biraz da çok partili rejimin yeni olması nedeniyle çeşitli çevrelerce yöneltilen eleştirilere karşı hazırlıksız oluşu. Bu arada Dünya Bankası eleştirilerinin samimiyetine inanmaması.

2. Dünya Bankasının teknik elemanlardan oluşan kadrolarının, günümüzde de görüldüğü gibi diplomatik ve ince davranışları pek bilmemesi. Üstelik Türkiye'de yetkili muhattap kuruluşun o sırada Maliye Bakanlığı yerine Dışişleri Bakanlığı oluşunun ortak teknik dilin saptanmasını güçleştirme.

3. Türkiye'nin altyapı bakımından yeterli olanaklara sahip olamayışı. Altyapıya dönük yatırımların ancak orta ve uzun dönemde verimli olabilmeleri sonucu enflasyonist etkiler yapması ve bu özelliğin ve darboğazın yeterince anlaşılammış oluşu. Ekonomik sorunların planlı bir biçim içinde ele alınması zorunluluğunun henüz saptanmamış oluşu.

4. Dünya Bankası kredilerinin o yıllarda artmış olmasına karşın, ikili anlaşmalar çerçevesinde çeşitli ülkelerle sağlanan krediler yanında sınırı oluşu ve çok önemsenmemesi.

5. Özellikle ABD ve Türkiye ilişkilerinin diplomatik ve askeri alanda tırmanma içinde oluşu. Dünya Bankasının çeşitli eleştirileri de birlikte getiren gürültülü kredilerinin, tırmanma politikası nedeniyle ABD'ce sessizce sağlanan krediler kadar ilginç olmayışı. — ABD ancak 1960'lara yaklaşırken bazı yumuşak eleştirilere gerek duymuştur.

6. Dünya Bankasının kredi verirken araması gereken şartların genel kavramlardan oluşması. Somut ölçütlerin (kriterlerin) bulunmayışı.

1960'larda Türkiye ve Dünya Bankası

Bilindiği üzere, Dünya Bankası II. Dünya Harbinin gerektirdiği imar işlerini düzenlemek ve olanakları çerçevesinde finanse etmek için kurulmuştur. Ancak 1950'lerin ikinci yarısında, harp sonrası sorunların ağırlıklarının azalması ile giderek kalkınma sorunlarına yönelen Banka 1960 yılında Milletler Arası Kalkınma Birliğini (International Development Association) kurarak böylece fiilen başlamış olan yeni politikayı bu girişimi ile somutlaştırmıştır. Aynı zamanda IDA ile daha uygun şartlı kalkınma kredilerinin arzı imkan içinde olmuştur. Bu arada gene 1960'larda Türkiye'nin planlama çalışmalarına başlamış oluşu Banka ve Türkiye arasındaki ilişkilerin yeniden gelişmesine olanak sağlamıştır.

Ancak bu dönemde de bazı sorunlara ayrıntılı olarak değinmek gerekecektir. Çünkü ayrıntı gibi görünen bu sorunlar çoğu kere önemli tartışmalara yol açmıştır.

Bunları şöylece özetleyebiliriz:

1. Bankanın öncelik tanıdığı yatırım projeleriyle, ilgili milli kuruluşların öncelikleri her zaman aynı olmamıştır.

2. Bazı yatırım öncesi çalışmalarının, bu arada yapılacak yatırımın ekonomik - teknik - mali gerekçelerinin nitelik ve niceliklerinin yeterli olmadığı Bankaca ileri sürülmüştür.

3. Banka bazı konularda geniş yatırım öncesi etüdlerini yaptırmak istemiş, kredilerin bir bölümünün bu işlere harcanmasını öngörmüştür.

4. Türkiye açısından Banka gene zaman zaman tam ilgili görülemeyeceği işlerle ilgilenmek istemiştir.

İlgisi yönünden ilk üç sorunu birlikte incelemek uygun olacaktır.

Dünya Bankası ile milli kuruluşlar arasında ölçütlerin bir oranda farklı olması doğaldır. Türkiye'nin ithalatı ikameye dönük projelerini, Banka özel görüşmelerde desteklese bile bunları geniş şekilde finanse etmesi beklenemez. Belirli bir sanayide Batı'da atıl kapasite söz konusu iken Dünya Bankası'nın başka bir ülkede bu sanayiye kredi vermemesi kendi açısından doğaldır.

Ancak yukarıdaki nedenle Bankanın sadece altyapı projelerine finansman sağladığı, imalat sektöründe buna yanaşmadığı şeklinde bir genelleme yapmak da yerinde olmaz. Milletlerarası düzeyde gerekçeleri belirli, ekonomik - teknik - mali açılardan iyi hazırlanmış projeler ile, yetkili ve yeterli kişilerin masa başına oturması, Türkiye'nin pazarlık gücünü arttıracak ve bu konuda çoğu kere önemli sonuçlar getirecektir. Bilindiği üzere bir Banka heyeti belirli yatırım projelerini görüşmek üzere ülkemize gelirken, gereğince, o konu ile ilgili bir uzmanlar takımını, hem de iyilerini, kendi bünyesinde bulamasa bile geçici anlaşmalar ile istihdam etmekte ve o şekilde karşımıza çıkmaktadır. Türkiye açısından ise teknik düzeyde ayrıntılı bir şekilde görüşülmesi gereken konulara yeterince hazırlıklı olduğu söylenemez. Öyle ki genel koordinatör kuruluş tarafından bir Banka

heyetinin daha önceden geleceği bilindiği halde, ilgili yatırımcı kuruluşlara çok kısa bir süre önce haber verildiği bir gerçektir. Görüşmeler sırasında kuruluşların hazırlıksız oldukları yeterince bellidir.

Özellikle imalat sektöründe finansmanı istenen yatırım projesinin en iyi şekilde hazırlanması, Bankaya o şekilde verilmesi gerekir. Çünkü bir imalat projesinde yatırım öncesi çalışmaları daha büyük önem taşır. Altyapı projelerinde olduğu gibi makro ilişkiler ve gerekçeler imalat projelerinde kolayca saptanamaz. Ayrıca çeşitli imalat yatırımları birbirleri ile altyapı projelerinin birbirleri ile olduğundan daha fazla rekabet halindedir. Onun için imalat kesiminde oransal değerlendirmelerin dikkatle yapılması gerekir. Kısacası imalat sektöründe ciddi ve tutarlı yatırım projeleri oluşturmak güçtür. Altyapı yatırımlarında ise nisbeten kolaydır. Dolayısıyla, bürokratlardan kurulu Banka kadrolarının ilgili personelinin altyapı projelerinde hata yapma olasılıkları daha az olacağı gibi, yatırım öncesi çalışmaların pek fazla gelişmiş olmadığı Türkiye açısından da altyapı yatırımları için proje hazırlamak ve müdafaasını yapmak imalat yatırımları için olandan daha kolaydır.

Nevarki özel sektör için olduğu gibi, kamu sektörü yönünden de özellikle yatırım öncesine ilişkin işlerin düzenlenmesi; iç ve dış kredilerin düzenli kullanımı için Devlet Yatırım Bankası'nın yetkileri yenilenmiştir. Bu Türkiye açısından iyi niyetin önemli bir belirtisi sayılabilir.

Ek olarak belirtilmesi gereken, Dünya Bankası ile, özellikle yatırım öncesi çalışmalarına yönelik teknik yardım sağlayan Birleşmiş Milletler İhtisas Kuruluşlarının giderek artan bir işbirliği geliştirmelerine rağmen, Türkiye'de sık sık rastlanan koordinasyon yetersizliğinin bu kuruluşlar arasında da ortaya çıkmasıdır. Turizm konusundaki bir yatırıma ilişkin yatırım öncesi etüdlerini Birleşmiş Milletler uzmanları ile birlikte hazırlayan bir kuruluşa, Banka ilgisinin yeterince inceleme yapmadan, yeni bir etüd hazırlatmak istemesi oldukça anlamsız bir iştir. En önemlisi bu gibi davranışlar yatırım öncesi etüdleri yapan yabancı uyruklu şirketlerin Bankada etkili olduğu şeklinde söylentilere yol açmakta; psikolojik zarar maddi zararın ötesine geçmektedir.

1970'lerde Türkiye ve Dünya Bankası

Türkiye açısından Bankanın zaman zaman tam ilgili görülemeyeceği işlerle ilgilendiği söz konusu edilmiştir.

Bu konuda şunlar belirtilebilir. Özellikle 12 Mart sonrası sık sık Dünya Bankası yetkilileri Türkiye'ye gelmişlerdir. Bu heyetlerin belirli yatırım projeleri yerine Türkiye'nin genel politikaları konusunda, özellikle genel ekonomi alanında soruları olmuştur. Sayın Nihat Erim'in Başbakanlığı sırasında, başında bulunduğu heyete de bu tür sorular yöneltilmiştir. Özellikle bir Başbakana, pek uygun sayılmayacak bir biçim içinde yöneltilen bu tür bir sorunun sorulduğu bilinmektedir. Heyet üyesi bulunan o zamanki DPT Sayın Müsteşarının bu soruyu gerektiği gibi karşıladığı ve uygun hatırlatmaları yaptığı belirtilebilir. Banka ilgililerine bu tür konularda gereken cevapların düşünülmeden verilmiş olması kaçınılmaz bir görev olmakla birlikte bu tür olaylardan çıkartılması gereken bir takım sonuçlar ve yapılması gereken otokritikler yok değildir. Bir defa o dönemde sık sık değişen hükümetlerin, özellikle belirli bir siyasi partiye dayanmayan, yani ekonomi politikası önceden bilinmeyen veya yeterince anlaşılmamış bulunan, politika ve özellikle ekonomi alanında «ne idüğü» ancak, «ettiğünden» sonra belli olabilecek idarelerin, Türkiye'ye pek prestij sağladığı söylenemez. Bu konularda diğer milletler arası kuruluşlarda da, örneğin Avrupa Konseyinde sık sık tartışmaların olduğu hatırlanabilir. Ancak Türkiye'de bu dönemlerin geride kaldığı hatırlanmalıdır. Günümüzde Banka ve Türkiye arasında ilginç bir işbirliği gelişmektedir. Yukarıdaki sorunların sınırlanması büyük ölçüde ilişkilerin teknik çerçevede ele alınmasıyla imkan içinde olabileceği gibi Türkiye'nin de belirli bir davranışı benimsemesi gerekecektir. Bir yatırım konusunda Bankanın getirdiği yeni bir seçeneği (alternatifi) - mesela bir cevher konsantrasyon projesinin ona benzer diğer bir proje ile birleştirilmesi gibi - düşünmeden «bunlar işleri geciktiriyorlar», «iç işlerimize karışıyorlar» diye red etmek yerine sadece 5-6 haftalık bir iş olan etüdü tamamlamak, teklif ekonomik ve teknik açıdan uygun bir öneri niteliğinde ise teşekkür etmek değilse gerekçeleri bildirmek daha uygun olacaktır. Ayrıca bu gibi konularda sık sık «milli hükümlanlık» haklarımızdan bahsetmek gereksiz yere kendi-

mize güvenimiz olmadığı izlenimini bırakabilir ki buna kimsenin hakkı yoktur.

Kaldı ki Bankanın bazı genel ekonomik gidişe ilişkin eleştiri ve önerilerini de ciddiyetle dinlemek, gene aynı düzeyde gerekçelerimizi anlatmak çok kötü bir olay değildir. Bugün artık öyle bir dünya kamu oyu oluşmuştur ki, hani hemen her konuda herkes gerekçelerini açıklamak zorunda kalmaktadır. İngiliz - Fransız ortak yapımı, hem de bu ulusların tamamını öz kaynakları ile gerçekleştirmeye çalıştıkları bir «Concorde» projesi yıllarca dünya kamu oyunu güldürmüş, Fransızların meşhur «modern mezbaha» yatırımları ise milletler arası karikatür alanında sanatkarlara bol malzeme sağlamıştır. Belki bunlar ilgili devletlere resmen yöneltilmiş eleştiriler veya sorular şeklinde dönüşmemiştir ama prestij kaybı bakımından aynı derecede etkili olmuşlardır.

Bu nedenle zaten kamu oyuna açıklanması gerekli olan veya zaten kamuoyunun duyduğu ve bildiği hususları kredi veren kuruluşlara zaman zaman duyurmak zarar değil fayda getirecektir.

Ayrıca Dünya Bankası ve diğer milletlerarası kuruluşlar ideal örgütler değildir. Olur olmaz kişiler bu kuruluşlarda da çalışmakta, bazı durumlarda çeşitli ülke temsilcilerinin baskıları ile önemli görevlere yetenekleri tartışılabilir kimseler gelebilmektedir. Eğer önerdiği kişiyi onaylamaz veya belirli politikayı uygulamak istemez ise mali yükümlülüklerini yerine getirmemekle bu tür kuruluşları tehdit eden ülkeler yok değildir. Nitekim belirli kişilerin yetersiz davranışları sonucu bazı tatsız olayların çıkması her zaman olasılık taşır. Ancak bunlar ilgili üst makamlara duyurulduğunda etkili tedbirerin ivedilikle alındığı bir gerçektir.

Gerek Dünya Bankası, gerekse diğer kredi kuruluşları ile ilişkilerimizin soğukkanlılıkla yürütülmesi ve dünya para piyasalarından asgari ölçülerde faydalanabilen Türkiye'nin bu olanakları daha fazla değerlendirmesi IV. Plan'ın başarısında çok önem taşıyacaktır.

Sosyal Sigortalar Kurumu Pirimlerinin Vergi Kanunları Karşısındaki Durumu

M. Erol DEMİRDÖVEN

Hesap Uzmanı

**«VERGİ İDARESİ S. S. K. PRİMLERİNİN
TAHSİLİNİ ÇABUKLAŞTIRABİLİR»**

Sosyal Hukuk Devleti olma vasfı Cumhuriyet Anayasasında belirlendiği üzere Devlet'in vazgeçilmez temel ögesidir. Devlete, Sosyal Hukuk Devleti olma vasfını kazandıran en önemli unsurlardan birisi de muhakkak ki, tüm vatandaşların sosyal güvenlik haklarına sahip kılınması ve bu hakların kullanılması ve korunmasıyla devlet'in ödevlendirilmiş olmasıdır. (Anayasa Md/48.)

Bu Anayasal hak ve ödevin sağlanması amacıyla Sosyal Güvenlik Kurumları oluşturulmuştur. (Sosyal Sigortalar Kurumu, Emekli Sandığı, Bağ-Kur.) Çalışan sınıfların Sosyal Güvenlikleri bu kurumlar aracılığı ile sağlanmaya çalışılmaktadır.

Sosyal Sigortalar Kurumu Çalışan sınıfın büyük bir bölümünü oluşturan işçi sınıfının Sosyal Güvenliğini (gerek aktif hayatları sırasında gerekse emekli olduktan sonra) sağlama amacını taşımaktadır. Kurum'un, kendisinden beklenen ödevleri aksatmaksızın yerine getirebilmesi güçlü bir finansal yapıya sahip olmasına bağlıdır.

Kurum'un esas ve en önemli kaynağı, iştirakçilerin (işçi) brüt ücretleri üzerinden kesilen, Sigorta Primleridir. İşverenler (Devlet veya özel girişimciler) Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 19 ncu maddesi uyarınca çalıştırdıkları işçilere ödedikleri ücretlerin brüt tutarları üzerinden hesaplanan «Sigorta Primi» kesmeye ve bunu kuruma yatırmaya mecburdurlar.

Ancak bugüne kadarki uygulama göstermiştir ki, Sosyal amaçlı Anayasal bir kuruluş olan Sosyal Sigortalar Kurumu tahakkuk eden prim alacaklarından büyük bir bölümünü tahsil edememekte ya da geç tahsil etmektedir. Nitekim Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın Mahir Ablum'un Kurum'un 1976 yılı Genel Kurul toplantısında yaptığı konuşmada Kurum'un İşverenlerce 2 Milyar 249 Milyon lira alacağının biriktiğini açıklamış ve Kurum'un kaynaklarının Kurum'a dönmesini çabuklaştırmak amacıyla faiz oranının artırılması için gerekli yasa değişikliğinin yapılacağını belirtmiştir.

Yapılacak değişiklikle faiz nisbetinin hiçbir zaman banka faiz nisbetinde üzerinde tesbit edilmesinin söz konusu olamayacağı düşünülse bu tedbirin de istenilen amacı sağlamada yeterli olacağı kuşkuludur. Çünkü, yeterli işletme sermayesine sahip olamamaları, Türkiye'deki işletmelerin (Kamu İktisadi Teşebbüsleri dahil) temel sorununu teşkil etmektedir. Bunun neticesi olarak da İşletmeler için yabancı kaynaklara dayanma zorunlu olmaktadır. Durum böyle olunca da en kolay ve en ucuz kaynak olarak Kurum'un kaynaklarından yararlanma yoluna gidilmekte, diğer bir deyişle İşletmeler Kurum'a doğan borçlarını ödememe, erteleme ya da geciktirme yoluna başvurmaktadır. Oysa bu fonlar işletmelerin değil iştirakçilerin (işçilerin) sorunlarını çözmek amacıyla oluşturulmaktadır.

Bu yazımızın amacı, Sosyal Sigortalar Kurum'unun istek ve amaçlarının dışında olarak kullanılan, kaynaklarının kısa sürede Kurum'a dönmesini sağlayacak ve bu yolu belirli ölçüde tıkayacak mevcut bir yasa hükmünü açıklamaktır.

Gelir Vergisi Kanunu'nun üçüncü kısmının birinci bölümünde «Ticari Kazancın» tesbiti ile ilgili hükümler yer almaktadır. Yasa koyucu ticari kazancın tesbiti sırasında elde olunan hasılatlardan indirilecek giderleri Kanun'un 40 ncı maddesinde 7 bent halinde açıklamıştır. Bu maddenin ikinci bendi ise Sigorta Primleri ile ilgilidir :

«Madde 40 — Saf kazancın tesbit edilmesi için, aşağıdaki giderlerin indirilmesi kabul edilir :

1 —

2 — Hizmetli ve işçilerin ... sigorta primleri ve emekli aidatı (Bu primlerin ve aidatın İstirdat edilmemek üzere Türkiye'de kaim Sigorta şirketlerine veya emekli ve yardım sandıklarına ödenmiş olması ve emekli ve yardım sandıklarının tüzel kişiliği ne haiz bulunmaları şartıyla)»

Bu açık yasa hükmüne göre hizmetli ve işçilerin ücretlerinden kesilen primlerin işletmeler için kanunen kabul edilen bir gider olma vasfını kazanabilmesi, diğer bir deyişle bunların vergi matrahından düşümlüebilmesi belli koşullara bağlanmıştır.

Bu koşullar :

- a) Primlerin fiilen ödenmiş olması,
- b) Ödemenin istirdat edilmemek (geri alınmamak) üzere yapılmış olması,
- c) Ödemenin, Türkiye'de kaim sigorta şirketlerine veya tüzel kişiliğe haiz emekli ve yardım sandıklarına yapılmış olması.

İlk iki şartı birlikte değerlediğimiz zaman hizmetli ve işçi ücretlerinden kesilen sigorta primlerini işletmelerin gider yazabilmelerinin, bunları fiilen ve geri alınmamak üzere ödemiş olmalarına bağlı olduğu görülür. Çünkü, işletmelerin tasarruflarından henüz çıkmamış kıymetlerin istirdadı söz konusu olamaz. Bir şeyin istirdadı, o varlığın (kıymetin) fiilen o şey üzerinde hak iddia edenin tasarrufunun dışına çıkmış olması halinde söz konusu olabilir.

Ancak, bu açık yasa hükmüne rağmen uygulama tamaksi yönde cereyan etmekte ve işletmelerin hizmetli ve işçi ücretleri üzerin-

den kestikleri sigorta primlerini gider yazmak için ücret tahakkuk kayıtlarını yeterli bulmaktadırlar. Uygulamada yapılan bu yanlışlık vergi ödevlilerinin (iyi niyetli olmayanlar haricinde) bu yasa hükmünü gereği gibi değerlendirememelerinden ve vergi idaresinin de bu konu üzerinde yeteri kadar durmamış olmasından ileri gelmektedir. Kanatındeyiz. Bizce bu uygulama kanuni dayanaktan yoksun olup, fiilen ve geri alınmamak üzere kuruma ödemeyen sigorta primlerini işletmelerin dönem giderleri arasında mütalaa etmeye imkân yoktur. Evet ticari kazancın tespitinde yasa koyucu tahakkuku esas almıştır. Ama bu genel prensibe de kanunun 40/2 inci maddesinde getirdiği özel bir hükümle de istisna getirmiştir. Hiç şüphesizki kanun koyucu bu istisnayı getirirken Anayasal bir kuruluş olan Kurumun sosyal amaçlarının gerçekleştirilmede kaynak bakımından bir güçlkle karşılaşmamasını amaçlamıştır.

Devlet idaresi bir bütündür ve vergi idaresi de bu bütünün önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Vergi sosyal hukuk devletinin, vazgeçilmez ve en başta gelen temel araçlarından birisidir. Nitekim yasa koyucu sosyal amaçlı ödemeleri işletmelerde gider, olmasını prensip olarak kabul etmiş ama herhangi bir muvazaalı yolun açılmaması için de bu tip giderlerin dönem içersinde muteber kuruluşlara fiilen ödenmiş olmasını şart koşmuştur. Yasa koyucu 40/2 de olduğu gibi Gelir Vergisi Kanununun 63/2, 3 te de, 89/1, 2 de de aynı şartı aramıştır.

SONUÇ :

İşletmelerce tahakkuk ettirilen fakat Kuruma ödenmeyen sigorta primlerinin Gelir Vergisi Kanununun 40/2 inci maddesine göre dönem giderleri arasında yer almasına olanak yoktur. Vergi İdaresi bu yasa hükmünü titizlikle uygularsa hem büyük ölçüde vergi ziyanını önlemiş ve hem de Kurumun kaynaklarının işletmelerce ucuz finansman kaynağı olarak görülmesinden kurtarılmış olacaktır. Bu uygulama ile Kurum Kaynakları diğer kaynaklardan çok daha pahalı bir kaynak durumuna gelmiş olur. Çünkü işletmeler Kuruma yatırmadıkları primlerin vergisini vermek ve herşeye rağmen gider ola-

rak yazmışlarsa vergi aslının yanı sıra en azından % 50 nispetinde de cezasını ödemek zorunda kalırlar.

Vergi idaresinin bu yönde atacağı her olumlu adımın, işçi sınıfının sosyal güvenliğine hizmet edeceğini düşünmek bile bu yola gidilmesi için yeterli bir nedendir sanırız. Anayasal düzenin sağlıklı bir şekilde işlerliğinin korunması herkes için kaçınılamayacak bir ödevdir.

Önemli Duyuru

Sayın Dergi Abonelerimiz

Uzun süreden beri sizlere göndermekte olduğumuz «İktisat Dergisi»nin yıllık abone bedellerinin bazı abonelerimizce geciktirildiğini veya ödenmediğini görmekteyiz.

Cemiyetimizin sınırlı gelirleri ile güçlükle çıkarmakta olduğumuz «İktisat dergisi»nin yaşaması ancak derginin kendi kendisini finanse etmesiyle mümkündür. Yıllık 90 TL. olan Abone bedellerinizi cemiyetimiz merkezine göndermenizi, aksi halde bu gibi abonelerimize dergi göndermeyeceğimizi üzümlere duyururuz.

Saygılarımızla

İktisat Dergisi

Duyduklarımızı Duyuruyoruz

Ali Mümtaz ULAŞ

Bu sayımızdan başlayarak sizlere «DUYDUKLARIMIZI DUYURUYORUZ» başlığıyla çeşitli ekonomik olayların perde arkasını aktarmaya çalışacağız. Ekonomik konularla uğraşanların incilerini (!) saptadığımız oranda iletacağız.

BİZİMKİSİ VATAN HİZMETİ

Genç bir gazeteci en büyük holdinglerden birinin başındaki Anadolu'lu bir işadamlıyla konuşuyordu. Ve birazda sıkıştırmak niyetindeydi. Bir iki gıcıklayıcı soru yöneltti. Holding yöneticisi genç gazetecinin ne yapmak istediğini anlayınca aralarında şu diyalog geçti :

- ... Kaç para kazanıyorsun ?
- Üçbin beşyüz lira maaş alıyorum.
- Altı bin lira kazansan?

- Biraz rahatlarım.
- Onikibin kazansan?
- Epey iyi olur. Bazı düşündüğüm gereçleri alırım.
- Ya yüzyirmi bin lira kazansan?
- Hiç düşünmedim. Benim ıfkumun üstünde bir kazanç. Hiç düşünmedim..

— Ben ayda yüzyirmi bin liranın yirmi katını kazanan yirmi firmaya sahibim. Kazandığım parayı ömrümün sonuna kadar harcamam. Bizimkisi vatan hizmeti...

Genç gazeteci uzun süre bu cümleyi düşündü. Haklı mıydı, holding yöneticisi?

VERGİ İADESİ VE TÜRK ANOTOMİSİNE UYGUN ELBİSE

Beyoğlu'nda o ilk kurulan büyük giyim sanayii var ya onun yöneticisinin anlattığını iletacağız size. Bilirsiniz samimi adamdır. Ya da bilmezseniz öğreniniz samimidir (!) kendileri. Elbiselerinin çok güzel olduğunu ve vergi iadesinin de yüksek olduğunu hatırlatan bir dostuna neden ihraçla uğraşmadıklarını şöyle anlatıyordu :

— A canım, neye uğraşalım ihraçla vergi iadesiyle. Haklisin, ama dahili kâr yüzde beşyüz. Biz, bunu hakkıyla alıyoruz. Vergi iadesine lüzum kalmıyor. Neden mi hakkıyla alıyoruz. Türk anatomisine uygun elbise yapıyoruz da ondan. Bizim, bu konuda buluşumuza ve-riyor müşteri bu parayı. Böyle olunca da ihraca lüzum kalmıyor...

ŞER'E ZAM

Bakanlıklar arası Ekonomik Kurula katılan MSP'li bakanlar. «ZAAAM İSTEMEZÜKKK» diye, tutturuyorlarmış. Dünya fiyatlarındaki gelişmelere, ham madde fiyatlarındaki artışlara, işçilik, ve enerji fiyatlarındaki yükselmelere rağmen bu «ZAAAAM İSTEMEZÜKKK» sürüp gidiyormuş. Amma bir konuda bunun tam tersine davranıyorlarmış, ne mi bu konu, içki, içki...

Bu konu açıldı mı, MSP'li bakanlar hep bir ağızdan «ZAAMMM» diyorlarmış.

«FOTOĞRAFÇI ÇEK»

Türk-Alman işadamlarının bir araya geldiği toplantının en revaçtaki kişileri foto muhabirleri olmuş. Koluna bir Alman işadamını takan hemen bağarmaya başlıyormuş : «Fotoğrafçı çek oğlum.», «Çek oğlum çek», «Foto bizim resme sıra gelmedi mi?».

Eh haklarını yemeyelim, toplu sözleşme masalarındaki tutumlarının tam aksine bu fotoğrafları epey yüklü ödemelerle satın almadan da geri kalmamışlar. Ama, rivayetler muhtelif. Efendim, işadamlarımızdan kimileri bu yöntemle dostluklarını ifade etmekle yetiniyorlarmış. Kimileriye, yatırım kredileri için böylesi fotoğrafların çok işe yaradığı kanaatindeymiş, günahı söyleyenlerin boynuna...

BOŞANMA UZMANINA ARİTMETİK DERSİ

Malumunuz, sevimli Maliye Bakanımız boşanma uzmanıdır. Şimdi geçen haftalarda meydana gelen bir olaydan dolayı kendisinin çok iyi aritmetik öğreneceği iddiaları almış yürümüş. Olay şu :

Sayın Bakan piyasayı rahatlatmak için, bankacıların önlem almalarını istemiş. Ve iki öneride bulunmuş, «Ucuz faizli kredi» ve «Yatırım şirketi kurup fon çıkarılması». Bankacılar bir araya gelmişler ve de karar vermişler, «Bizden ikisi birden istenmedi» diye. Sonra da «Yatırım şirketini kurduklarını açıklayıp, fon çıkarılacağını belirtivermişler».

Hal böyle olunca bazı karşı çıkımlar olmuş, itirazlar yükselmiş, «Ne oluyor böyle» diye. «Ucuz faizli kredi yüzde 10'luk yatırım şirketi fonu ise yüzde 25'lik bir yükümlülüğe yol açar.»

Zeki (!) bir bankacı hemen yanıtlamış, «Kardeşim bir şey olduğu yok. Biz, istenenlerden birini yaptık. Ona gücümüz yetti, onu uygulayabildik. Bir yanlış varsa bizde değil, bakanın anlatımında. Dedğiniz gibi yüzde 15'lik bir fark çıkarsa bakanımız aritmetik öğrenir. Bir daha böyle hatalı taleplerde bulunmaz.»

Başlıca Ekonomik Göstergeler

Şeref ÖZGENCİL

	(Milyon TL.)		
	1975	1976	Değişme(%)
Tedavile çıkarılan banknot(Ekim)	42.753	53.298	24.7
Para hacmi(Eylül)	107.040	136.843	27.8
Merkez Bankası Kredi Av. (Eylül)	58.452	87.701	50.0
Toplam banka kredileri(Eylül)	120.330	159.448	32.5
Toplam konsolide mevduat(Eylül)	114.920	139.084	21.0
13 Banka 14 ilde krediler(Eylül)	83.112	110.704	33.2
13 Banka 14 ilde mevduat(Eylül)	82.396	110.419	34.0

	(Milyon Dolar)		
	1975	1976	Değişme(%)
Altın ve döviz rezervi(Eylül)	1.334.6	1.052.1	-21.2
İşçi dövizli geliri(Ocak-Eylül)	1.011.4	718.5	-29.0
İhracat (Ocak-Ekim)	1.098.1	1.608.8	46.5
İthalat (Ocak-Ekim)	3.889.9	4.191.3	7.7

	(1963=100)		
	1975	1976	Değişme(%)
Toplam eşya fiyatları endeksi(Ekim)	345.1	415.4	20.4
İstanbul geçinme endeksi(Ekim)	378.6	448.0	18.3
Ankara geçinme endeksi(Ekim)	342.3	399.5	16.7

PARA-MEVDUAT-KREDİ

Para arzı :

1975 yılı sonunda 118.470 milyon TL. olan para hacmi 1976 yılı Eylül sonuna göre % 15.5 oranında artarak 136.843 milyon TL.'ye yükselmiştir. Geçen yılın aynı ayına göre ise para hacmindeki genişleme % 27.8'dir.

Para hacmi :

(Milyon TL.)

	1975	1976	%	1974	1975	Bir önceki yıl sonlarına göre aylık değişme (%)	
	<u>Eylül</u>	<u>Eylül</u>	<u>Değişme</u>	<u>Aralık</u>	<u>Aralık</u>	<u>1975</u>	<u>1976</u>
Bilfiil tedavüdeki banknot ve ufak para	34.306	46.647	36.0	26.151	32.905	31.2	41.8
Tevdiat parası	72.734	90.196	24.0	63.824	85.565	13.8	5.4
Para hacmi	107.040	136.843	27.8	90.045	118.470	18.9	15.5

TEDAVÜLE ÇIKARILAN BANKNOT (Milyon TL.)

	1975	1976	%	Bir önceki yıl sonlarına göre aylık Değişme	
	<u>1975</u>	<u>1976</u>	<u>Değişme</u>	<u>1975</u>	<u>1976</u>
Ocak	31.277	40.113	23.3	4.3	-2.0
Şubat	32.564	41.536	27.6	-0.9	1.5
Mart	32.055	40.134	25.2	-2.4	-2.0
Nisan	33.430	41.079	22.9	1.8	0.3
Mayıs	32.358	40.565	25.4	-1.5	-0.9
Haziran	33.671	41.180	23.2	2.5	1.3
Temmuz	38.677	43.423	25.2	17.7	13.3
Ağustos	38.793	48.681	25.5	18.1	10.9
Eylül	40.375	54.282	34.4	22.9	32.6
Ekim	42.753	53.298	24.7	30.1	30.2
Aralık 1974:	32.860				
Aralık 1975:	40.938				

1976 yılının ilk 10 ayında emisyon % 30.2 oranında artarak 53.298 milyon TL.'sına ulaşmıştır. 1976 yılında Haziran ayına kadar

normal düzeyde seyreden emisyon hacmi Temmuz ayında bir önceki aya göre % 16.8 oranında artarak 41.480 milyon TL'dan 48.428 TL.'ye ulaşmıştır. Ağustos ayı, Temmuz ile eş düzeyde seyretmiş. Eylül'de ise emisyon hacmi 48.681 milyon TL'den 54.282 milyon TL'ye yükselmiştir.

G. konsolide, Mevduat :

Eylül sonu itibariyle Genel konsolide mevduat, bir önceki yıl sonuna göre % 5.1 oranında artarak 139.084 milyon liraya ulaşmıştır. 1975 yılının ilk 9 ayındaki artış % 16 idi. Eylül sonu itibariyle mevduat artış oranındaki düşme nedeni Genel konsolide mevduatın önemli bir yerini tutan tasarruf mevduatı artışında görülen yavaşlamadır. Gerçekten de 1975 yılının ilk dokuz ayında yüzde 11.8 oranında artan tasarruf mevduatı bu yılın aynı döneminde ancak yüzde 3.4 lük bir artış gösterilmiştir.

Mevduat (Milyon TL)

	1975	1976	1974	1975	Bir Önceki Yıl Sonlarına Göre Aylık Değ. (%)	
	Eylül	Eylül	Aralık	Aralık	1975	1976
G.Konsolide Mevduat	114.920	139.084	99.068	132.374	16.0	5.1
Tasarruf Mevduatı:	72.201	85.834	64.604	82.866	11.8	3.4
Vadesiz	45.076	54.515	39.831	52.770	13.2	3.3
Vadeli	27.125	31.319	24.773	30.096	9.5	4.1
Ticari Mevduat	26.815	34.797	22.631	32.095	18.5	8.4
Diğer Mevduat	15.904	18.453	11.833	17.413	34.3	6.0

Banka kredileri :

1976 yılının ilk dokuz ayında mevduat artışında görülen yavaşlamaya paralel olarak kredilerin artış oranlarında da bir önceki yıla göre düşme görülmektedir. Geçen yılın ilk dokuz ayında % 25.7 oranında artan toplam krediler bu yılın aynı döneminde ancak % 14.7 oranında bir artış göstermiştir. Banka kredilerinin dökümü daha detaylı olarak tabloda izlenebilir.

BANKA KREDİLERİ

Eylül Ayı (Milyon TL)

	1975	1976	1974	1975	Bir Önceki Yıl Sonlarına Göre Aylık Değ. (%)	
	Eylül	Eylül	Aralık	Aralık	1975	1976
Ticari Krediler	80.010	109.753	60.175	92.000	33.0	19.3
Sınai Krediler	5.064	6.122	4.253	5.232	19.1	17.0
İpotek Muh.Krediler	4.133	4.773	3.990	4.532	3.6	5.3
Zirai Krediler	27.552	33.075	24.798	33.249	11.1	-5.3
Diğer Krediler	3.571	5.725	2.553	3.940	39.9	45.3
Toplam Krediler	120.330	159.448	95.749	138.953	25.7	14.7

Toptan Eşya Fiyatları Endeksi :

Ticaret bakanlığı tarafından yayınlanan toptan eşya fiyatları Endeksi Ekim ayında bir önceki aya göre % 2.1 oranında artış göstermiştir. Bu artış yılın ilk on ayı itibariyle yüzde 15.2'ye, geçen yılın aynı ayına göre ise % 20.4'e ulaşmaktadır.

Toptan eşya fiyatlarının ana grupları oluşturan «Sanayi hammaddeleri endeksi; ekim ayında bir önceki aya göre yüzde 0.4, Ocak-Ekim döneminde yüzde 18.2 ve oniki aylık dönemde ise yüzde 21.5'e yükselmiştir. 1976 yılında fiyatı en hızlı artan sanayi hammaddeleri yüzde 36.9 luk artış ile yapı malzemeleri ve yüzde 33,5 ile de dokuma maddeleridir.

Diğer önemli bir grup olan «Gıda maddeleri endeksi ise ekim ayında bir önceki aya göre yüzde 3, Ocak-Ekim döneminde yüzde 13.6 ve oniki aylık dönemde de yüzde 19.7 oranında artış göstermiştir.

TOPTAN EŞYA FİYATLARI ENDEKSİ (1963=100)

	Yıllık Değişme %		Yıllık Değişme %		Bir Önceki Yıl Sonlarına Göre Aylık Değişme %	
	1975	1976	1975	1976	1975	1976
Ocak	339.1	369.1	20.6	8.8	3.8	2.3
Şubat	346.7	377.1	19.6	8.7	6.1	4.5
Mart	350.2	381.3	15.5	8.8	7.2	5.7
Nisan	350.7	393.8	12.4	12.3	7.3	9.2
Mayıs	346.1	404.0	7.9	16.7	5.9	12.0
Haziran	339.5	407.7	9.4	20.1	3.9	13.0
Temmuz	336.8	393.4	8.4	16.8	3.1	9.1
Ağustos	338.7	400.4	8.5	18.2	3.7	11.0
Eylül	340.3	407.0	5.8	19.6	4.2	12.8
Ekim	345.1	415.4	7.7	20.4	5.6	15.2

1974-1975: 326.7
Aralık 1974: 326.7
Aralık 1975: 360.7

İstanbul Geçinme Endeksi :

İstanbul Geçinme Endeksi; Ekim ayında bir önceki aya göre yüzde 1,5, Ocak-Ekim döneminde yüzde 15,2, Oniki aylık dönemde ise yüzde 18,3 yükselmiştir.

İSTANBUL GEÇİNME ENDEKSİ
(1963=100)

	Yıllık Değişme %		Bir Önceki Yıl Sonlarına Göre Yıllık Değişme %	
	1975	1976	1975	1976
Ocak	337,6	402,9	24,5	19,3
Şubat	352,7	411,8	30,2	16,7
Mart	360,0	416,2	25,8	15,6
Nisan	361,4	416,9	24,4	15,3
Mayıs	364,1	418,7	23,3	15,0
Haziran	363,5	424,2	21,1	16,7
Temmuz	363,9	427,9	19,7	17,6
Ağustos	365,1	433,5	19,2	18,7
Eylül	369,8	441,3	17,7	19,3
Ekim	378,6	448,0	18,1	18,3
Aralık 1974:	334,6			
Aralık 1975:	389,0			

Ankara geçinme Endeksi ise İstanbul geçinme endeksine nazaran daha düşük seviyelerde artmaya devam etmiştir. Ankara geçinme endeksi ekim ayında yüzde 1, Ocak-Ekim döneminde yüzde 12,9 ve oniki aylık dönemde de yüzde 16,7 oranlarında yükselmiştir.

ANKARA GEÇİNME ENDEKSİ
(1963=100)

	Yıllık Değişme %		Bir Önceki Yıl Sonlarına Göre Yıllık Değişme %	
	1975	1976	1975	1976
Ocak	305,8	357,5	16,6	16,9
Şubat	314,3	372,1	21,1	18,3
Mart	318,7	373,4	19,7	17,1
Nisan	326,2	380,1	21,7	16,5
Mayıs	332,9	384,5	22,4	15,5
Haziran	332,0	384,9	21,3	15,9
Temmuz	330,6	385,7	18,3	16,7
Ağustos	332,7	391,1	18,2	17,6
Eylül	337,4	395,5	17,6	17,2
Ekim	342,3	399,5	17,2	16,7
Aralık 1974:	300,6			
Aralık 1975:	354,0			

İstanbul Üniversitesi
İktisat Fakültesi
40. Kuruluş Yılı
1936 - 1976

ve

III. İktisatçılar Haftası Programı

13/ARALIK — 19/ARALIK 1976

Yer : — İlk gün : İktisat Fakültesi - Beyazıt
— Diğer günler : Sheraton Oteli - Taksim

13/ARALIK/1976 PAZARTESİ

Saat : 10.00 : Fakültede Tören :

- Fakülte Dekanı'nın konuşması : Prof. Dr. Esat ÇAM
- Cemiyet Başkanının konuşması : Prof. Dr. Yüksel ÜLKEN
- Cemiyet Divan Başkanının konuşması : Nihat BATUR
- En Eski Üyenin konuşması : Turan KENTBAY
Sümerbank Ankara Şube Müdürü.
- En Yeni Üyenin konuşması :

Saat : 15.00 : 1976 Fakülte Mezunlarının Diploma Töreni

Başkan : Ord. Prof. Dr. Ömer Celâl SARÇ

Saat : 17.00 : Mavi Salonda Kokteyl.

14/ARALIK/1976 SALI

Saat : 14.00-17.30

Konu : 1976 YILINDA TÜRK EKONOMİSİ.

Katılanlar

- Başkan : Prof. Dr. Memduh YAŞA (İktisat Fakültesi)
— Doç. Dr. Asaf Savaş AKAT (İktisat Fakültesi)
— Prof. Dr. Erdoğan ALKİN (İktisat Fakültesi)
— Feyyaz BERKER (TÜSİAD Başkanı)
— Prof. Dr. Akın İLKİN (İktisat Fakültesi)
— Prof. Dr. Gülten KAZGAN (İktisat Fakültesi)
— Prof. Dr. Erol MANİSALI (İktisat Fakültesi)
— Doç. Dr. Erdinç TOKGÖZ (Hacettepe Üniversitesi)
— Dr. Gürel TÜZÜN (Orta-Doğu Teknik Üniversitesi)
— Prof. Dr. Besim ÜSTÜNEL (Senatör)

15/ARALIK/1976 ÇARŞAMBA

Saat : 10.00 - 13.00

Konu : IV. BEŞ YILLIK PLAN

Katılanlar

- Başkan : — Prof. Dr. Süleyman BARDA (İktisat Fakültesi)
— Prof. Dr. Demir DEMİRGİL (Boğaziçi Üniversitesi)
— Prof. Dr. Sevim GÖRGÜN (İktisat Fakültesi)
— Prof. Dr. Haydar KAZGAN (İstanbul Teknik Üniversitesi)
— Dr. Hüsnü KIZILYALLI (Türkiye Şişe-Cam A.Ş. Planlama ve Araştırmalar Müdürü)
— Prof. Dr. Necatî MUMCU (İktisat Fakültesi)
— Prof. Dr. Nevzat YALÇINTAŞ (İktisat Fakültesi)

Saat : 15.00

Katılanlar

- Başkan : — Prof. Dr. Sabri ÜLGENER (İktisat Fakültesi)
— Lord Profesör Nicholas KALDOR

NOT : Sn. Kaldor'un konferansı türkçeye çevrilecektir.

16/ARALIK/1976 PERŞEMBE

Saat : 14.00 - 17.30

Konu : 1976 YILINDA DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE SİYASAL GELİŞMELER.

Katılanlar

- Başkan : — Prof. Dr. Feridun ERGİN (İktisat Fakültesi)
 — Doç. Dr. Toktamış ATEŞ (İktisat Fakültesi)
 — Prof. Dr. Esat ÇAM (İktisat Fakültesi)
 — Prof. Dr. Turan GÜNEŞ (Milletvekili)
 — Kâmrân İNAN (Senatör)
 — Özer ÖLÇMEN (Senatör)
 — Prof. Dr. Tarık Zafer TUNAYA (İst. Hukuk Fakültesi)
 — Prof. Dr. Yüksel ÜLKEN (İktisat Fakültesi)

17/ARALIK/1976 CUMA**Saat : 14.00 - 17.30****Konu : TÜRK EKONOMİSİNİN ÖZEL SORUNLARI.****Katılanlar**

- Başkan : Prof. Dr. Orhan TUNA (İktisat Fakültesi)
 — Öztin AKGÜÇ (İşletme Fakültesi)
 — Prof. Dr. Kenan BULUTOĞLU (Boğaziçi Üniversitesi)
 — Prof. Dr. Nusret EKİN (İktisat Fakültesi)
 — Doç. Dr. Bilsay KURUÇ (Siyasal Bilgiler Fakültesi)
 — Ertuğrul SOYSAL (İKV Başkanı)
 — Dr. Burhan ŞENATALAR (İktisat Fakültesi)

18/ARALIK/1976 CUMARTESİ**BALO : Saat : 20.30 - 02.00 : Sheraton Oteli *****19/ARALIK/1976 PAZAR****Açık Oturum : «Milliyet» Gazetesi****Katılanlar**

- Lord Prof. Nicholas KALDOR
 — Prof. Dr. Yüksel ÜLKEN
 — Prof. Dr. Erdoğan ALKİN
 — Yuvarlak Masa Toplantılarına katılan sayın konuşmacılar alfabetik düzene göre sıralanmışlardır.

* Balo davetiyeleri cemiyet genel merkezinden sağlanabilir.

Ekonomide Bu Ay

YİĞİT ÖZGÜR

OECD'NİN TÜRKİYE İLE İLGİLİ RAPORUNDA «ETKİLİ BİR İSTİHDAM POLİTİKASI» GÜDÜL- MESİ İSTENDİ.

OECD teşkilâtı, son olarak Türkiye konusunda yayınladığı bir raporda etkili bir istihdam politikası güdülmesini istemiş, en önemli ekonomik sorunlardan birinin de dış ticaret açığı ve döviz rezervlerinin erimesi olduğunu bildirmiştir.

OECD'nin Türkiye ile ilgili raporunda, bundan böyle, yabancı ülkelere işçi göndermenin «bir emniyet süpabı görevi» yapamayacağı ve ithalat hacminin şimdiki tempoda büyümesine izin verilemeyeceği ileri sürülmektedir. Bu verilerin ışığında, Teşkilâtın, Türkiye'ye tavsiyesi, salt büyüme hızının artırılması yoluna gitmemek, asıl daha fazla istihdam yaratmaya çalışmak ve iç tüketimi kısarak ithalatı azaltmaktır.

Teşkilât raporuna göre, Türkiye'de son on yıl boyunca oldukça hızlı bir ekonomik büyüme görülmekle birlikte, işsizlik de hızla artmış

ve faal nüfusun yüzde 15'ini bulmuştur. OECD'ye göre, bu resmî rakam aslında gerçeği yansıtmamakta ve işsizlik oranı gerçekte çok daha yüksek olma ihtimali taşımaktadır. OECD Teşkilâtı hükümetin «etkili bir istihdam ve nüfus politikası izlemesi»ni istemekte, üretici yatırımların tüm iç ve dış kaynakları seferber ederek artırılmasını önermektedir.

Raporun önemli bir bölümü, Türkiye'nin dış ticaret açığına ve döviz rezervlerinin erimesine ayrılmıştır. Döviz rezervlerinin hızla erimesine ve dış ticaret açığının hızla büyümesine dikkat çekilmekte, Türk hükümetinin «enerjik tedbirler» alarak, ithalatın «aşırı büyümesine» engel olması zorunlu görünmektedir.

İŞVEREN SENDİKALARI KONFEDERASYONU, IV. BEŞ YILLIK KALKINMA PLANINDA, ÖZEL SEKTÖR YATIRIMLARININ ARA VE YATIRIM MALLARININ KAYDIRILMASINI İSTİYOR.

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, hazırlanmakta olan IV. Beş yıllık planda, özel sektörün yönlendirilmesi ve teşvikinin gerçekçi ve pratik hüriyetçi bir görüşle ele alınmasını ve özel sektör faaliyetlerinin ara ve yatırım mallarına kaydırılmasını istemektedir.

Konfederasyon araştırma uzmanlarından A. Çorum, Türk sanayiinin artık böyle bir bünye değişikliğine hazır olduğunu, Türk özel sektörünün, artık yatırım malı üretecek düzeye ulaşmış bulunduğunu ileri sürecek, ancak bunun, tüketim malları sanayiini ihmal etmek anlamına asla gelmemesi gerektiğini bildirmiştir.

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu çevreleri, ayrıca IV. Beş yıllık plan döneminde bölgelerarası gelişmişlik farklarının azaltılmasının ozrunlu olduğu görüşündedirler.

Ancak, aynı çevreler bunun, özel sektöre her türlü teşviki sağlamakla ve kolaylık göstermekle gerçekleşebileceğini, özel sektörün ülkenin gelişmemiş bölgelerinde yatırım yapmasının kendisine sağlanacak kolaylıklara bağlı olduğunu da belirtmişlerdir.

IV. Plan dönemi için, üzerinde durulan bir başka konu da, bundan böyle küçük kapasiteli, küçük boyutlu yatırımlardan kaçınılması ve tam verimliliğin sağlanabilmesidir.

1977 YILI İÇİN 100 BİN ADETLİK TRAKTÖR PROGRAMI YAPILACAK

1977 yılı için 100 bin adet traktör kullanılacağı düşüncesiyle, önümüzdeki dönemde belirtilen miktarda bir programın yapılması hazırlıklarına başlanıldığı bildirilmektedir.

100 bin adet traktörün yaklaşık 50 bin adeti iç üretim ile, 50 bin adeti de ithal yolu ile karşılanacaktır. Buna göre, 50 bin adetlik bir ithal programı yapılmasına gidilmektedir.

1976 yılı toplam traktör programı 70 bin adet olarak belirlenmiş ve bunun 35 bin adetinin ithal ve diğerlerinin de yerli üretim ile karşılanması programlanmıştır. Bugüne kadar 32 bin traktör fiilen ithal edilmiştir. Yıl sonuna kadar tesbit edilen 35 bin adetlik ithal programının üstüne çıkılacağı tahmin edilmektedir.

İlgililer, 1976 yılı program uygulamasını gözönünde tutarak 1977 yılında 100 bin adetlik bir ihtiyaç doğacağını, yerli üretim ve ithal programının buna göre en iyi şekilde yapılmakta olduğunu belirtmişlerdir.

Ancak, 1977 yılında dahili üretim ile karşılanacak 50 bin adet traktörün imal edilebilmesi için, traktör fabrikalarının üretimlerine tesir eden etkenlerin ortadan kaldırılması ve gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir. Özellikle tevsiatların geciktirilmeden yapılması zorunluluğu doğmaktadır.

Öte yandan, önümüzdeki yıl ihtiyaç duyulan 100 bin adet traktörün dağıtımının en iyi şekilde yapılması için de bazı tedbirler üzerinde durulmaktadır. Özellikle, bu konuda Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nca hazırlanan kararnamenin en kısa zamanda çıkarılmasına çalışılacaktır. Söz konusu kararname üç ay evvel Bakanlar Kurulu'na sunulmuştur.

BANKALARIN TAHVİL ALIMINA YÖNELMELERİ CAZİP HALE GETİRİLDİ

Bankaların vadeli veya vadesiz mevduat kaynaklarından, tahvil alımlarında kullanarak tahviller cüzdanında meydana getirecekleri artışlara tekabül eden miktarların % 10 üzerinden munzam karşılığına tabi tutulması kararlaştırılmış ve konuya ilişkin 7/12563 sayılı kararname, 7 Kasım 1976 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

Bilindiği gibi, bankaların vadeli veya vadesiz mevduat kaynakları için normal olarak % 25-30 arasında munzam karşılık ödenmektedir.

Alınan karar, bankaların tahvil alımına yönelmelerini cazip hale getiren ve dolayısıyla tahvil piyasasının canlanmasına dolaylı etkiye bulunacak bir mahiyet arz etmektedir.

İŞÇİ DÖVİZLERİNİN YIL SONUNDA 1 MİLYAR DOLAR OLMASI BEKLENİYOR

Son yıllarda düşme temayülü gösteren işçi döviz gelirlerinin yıl sonu itibarıyla ancak 1 milyar dolara ulaşabileceği tahmin edilmektedir.

Zira Ekim sonu itibarıyla işçi döviz gelirleri 800 milyon dolar civarında bulunmakta ve Kasım ve Aralık aylarında bu yoldan gelecek dövizlerin 200 milyon doları aşması olanağı zayıf görülmektedir.

Bilindiği gibi, 1975 yılında işçi döviz gelirleri 1.4 milyar dolar civarında gerçekleşmiştir. Buna göre bu yıl işçi döviz gelirlerinde geçen yıla nazaran % 30 civarında bir azalma kaydedileceği anlaşılmaktadır.

Bu azalışın sebepleri hakkında görüşlerini belirten yetkililer, işçi döviz gelirlerinde bu yıl meydana gelen azalmanın önümüzdeki yıllarda devam etmesinin beklenmediğini ifade etmişlerdir.

Yetkililer, işçi döviz gelirlerinin bundan önceki yıllardaki seviyesine yükselmesi için gerekli tedbirlerin alındığını, etkilerini uzun vadede gösterecek olan bu tedbirlerin yetersiz kalması halinde yeni tedbirler alınacağını söylemişlerdir.

eğitici oyuncak :
füze kumbara

Çocuklarınızı oyun çağından
tasarrufa alıştırmak içindir

TÜRKİYE
GARANTİ
BANKASI

Sizlerle mutlu - Sizlerle güçlü

Türkiyede ve bütün dünyada

İhracat ve ithalât işlemleriniz,
döviz, mevduat ve kredi hesaplarınız
ve diğer bütün bankacılık işleriniz için
Akbank'ı tercih ediniz.

Akbank, bütün dünyadaki birinci sınıf muhabirleri
ile işbirliği yapmak suretiyle emrinizdedir.

AKBANK

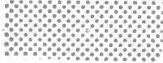
ARSLAN

tek

veya

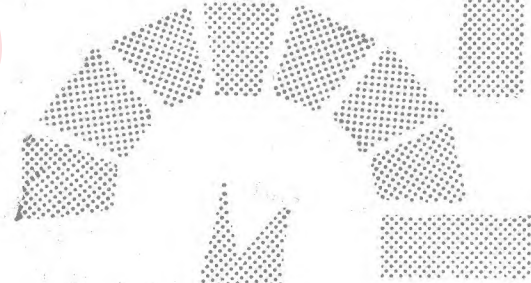
BLOK

•yapı

- ateş tuğlası
- ateş harçları
- izolasyon tuğlası

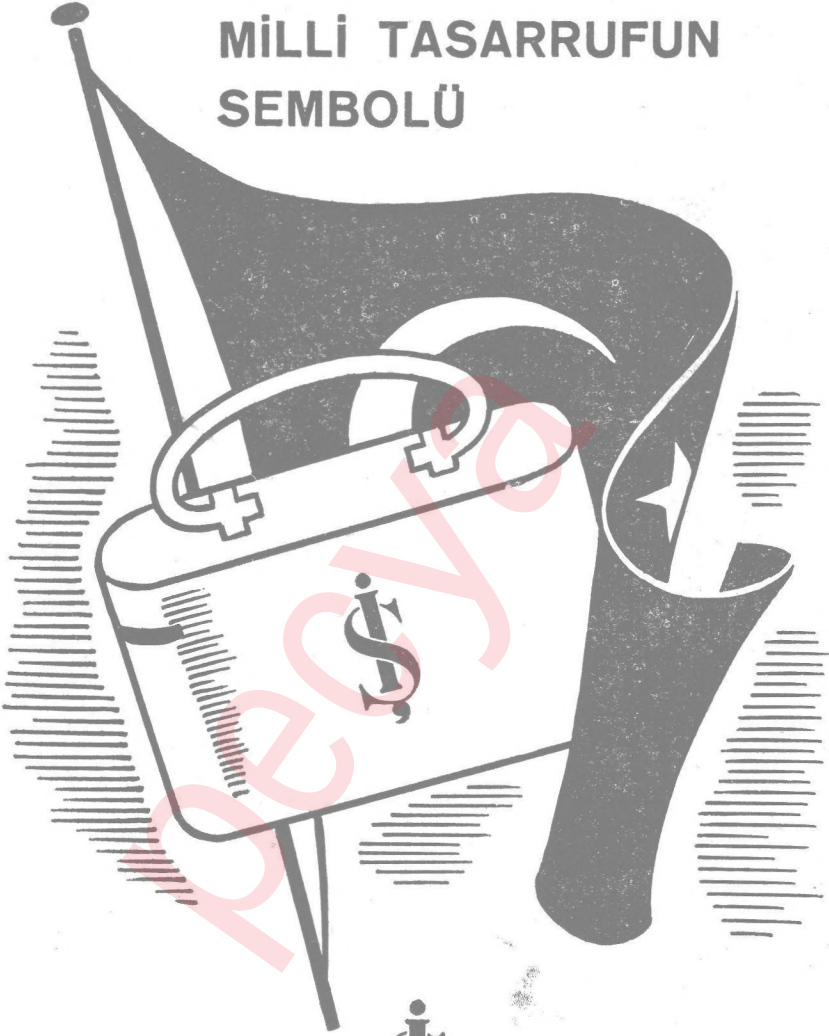
Feb. 23 22 10
Mz. 44 30 40
EYÜP — İSTANBUL

11

st

**MİLLİ TASARRUFUN
SEMBOLÜ**

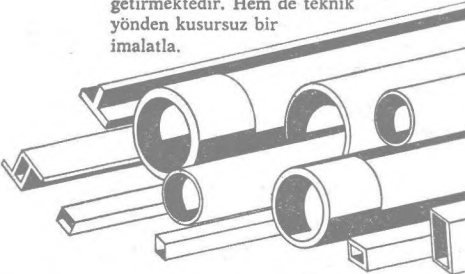
TÜRKİYE **BANKASI**

paranızın... istikbalinizin emniyeti

Sanayide ve İnsaatta, Borusan sizinle!

Bütün teşebbüslerinizin güvenilir bir desteğe ihtiyacı vardır. İşte istifadenize sunduğumuz Borusan çeşitleri size bu imkânı getirmektedir. Hem de teknik yönden kusursuz bir imalatla.

Başlıca çeşitlerimiz :

- Su ve gaz boruları
- Sanayi boruları (Mobilya ve ekzoz borusu)
- Profil borular
- Kalın etli profiller
- Pencere profilleri
- Paslanmaz çelik borular
- Ambalaj çemberi
- DKP bant

BORUSAN

Teknikte gerçek aşama

“ev”limisiniz?

Güzel dekore edilmiş, sizi mesut eden, sıcak bir eve mi sahipsiniz? O halde, evinizi kışın karından, ilkbaharın rüzgârından, yazın güneşinden, sonbaharın yağmurundan, koruyunuz. Bu koruma işini CBS Akrolit Dış Cephe Kaplama Boyası en mükemmel şekilde yerine getirecektir. CBS Akrolit Saf Akrilik Dış Cephe Kaplama Boyası evinizin dış cephesini bir zırh gibi sarıp dış tesirlerden korur.

Üstelik birbirinden cana yakın renkleriyle evinizin dış görünüşüne göz alıcı bir güzellik getirir.

ÇBS dev Alman Kimya kompleksi BASF (Badische Anilin und Soda Fabrik A.G.)'ın özel formülleriyle Türkiye'de ÇBS Boya - Kimya fabrikalarında imal olunmaktadır.

Evinizi CBS Akrolit sarsın.

Eviniz kara, yağmura, güneşe, rüzgâra karşı yıllarca korunsun.

CBS Akrolit®
dış cephe kaplama boyası

ÇBS BOYA - KİMYA SANAYİİ ve TİCARETİ A.Ş.
Karaköy Kardeşim Sok. 44/3 İstanbul Tel: 49 67 10

(Basın İlan)

T.C. ZİRAAT BANKASI

(Basın İlan)